

ZASIŁKI Z UBEZPIECZENIA CHOROBOWEGO I WYPADKOWEGO W PRAKTYCE

Agnieszka Ślązak

PORADNIKI KADROWE

PIKTOGRAMY

wskazują ważne elementy
książki i ułatwiają
ich odnalezienie



Ważne



Przykłady



Podstawa prawna
Kontekst prawny



Orzecznictwo

ZASIŁKI Z UBEZPIECZENIA CHOROBOWEGO I WYPADKOWEGO W PRAKTYCE

Agnieszka Ślęzak

PORADNIKI KADROWE

Stan prawny na 10 kwietnia 2019 r.

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne
„Littera” Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.


prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-724-7

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Rozdział 1	
Zagadnienia ogólne	13
Rozdział 2	
Osoby uprawnione do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego oraz zakres świadczeń	14
Rozdział 3	
Wynagrodzenie chorobowe	18
A. Prawo do wynagrodzenia chorobowego	18
B. Przypadki, w których wynagrodzenie chorobowe nie przysługuje	21
C. Wysokość wynagrodzenia chorobowego	23
Rozdział 4	
Zasiłek chorobowy	25
A. Prawo do zasiłku chorobowego	26
B. Okres wyczekiwania na prawo do zasiłku chorobowego	26
C. Zasiłek chorobowy w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego	29
D. Okresy, w których zasiłek chorobowy nie przysługuje	32
E. Prawo do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia	34
F. Okres zasiłkowy i zasady jego ustalania	38
G. Wysokość zasiłku chorobowego	40
H. Orzekanie o niezdolności do pracy oraz wystawianie zaświadczeń lekarskich	46
I. Kontrola orzekania o niezdolności do pracy	52
J. Dokumentacja do wypłaty zasiłku chorobowego	54
K. Dokumenty do stwierdzenia braku prawa do zasiłku	58
L. Dokumenty do ustalenia wysokości zasiłku	59

Rozdział 5

Świadczenie rehabilitacyjne	75
A. Prawo do świadczenia rehabilitacyjnego	75
B. Wysokość świadczenia rehabilitacyjnego	77
C. Zasady ubiegania się o świadczenie rehabilitacyjne oraz dokumentacja	78

Rozdział 6

Zasiłek wyrównawczy	88
A. Prawo do zasiłku wyrównawczego	88
B. Okres wypłaty zasiłku wyrównawczego	88
C. Wysokość zasiłku wyrównawczego	89
D. Tryb ustalania uprawnień do zasiłku wyrównawczego i wymagana dokumentacja	90

Rozdział 7

Zasiłek macierzyński	91
A. Zasiłek macierzyński dla ubezpieczonej z tytułu urodzenia dziecka	91
B. Zasiłek macierzyński dla ubezpieczonego ojca dziecka lub innego członka rodziny	92
a. Ubezpieczona rezygnuje z pobierania zasiłku macierzyńskiego po wykorzystaniu co najmniej 14 tygodni po porodzie i wraca do pracy	93
b. Ubezpieczona umiera	94
c. Ubezpieczona porzuca dziecko	94
d. Ubezpieczona przebywa w szpitalu	94
e. Ubezpieczona jest niezdolna do samodzielnej egzystencji lub niepełnosprawna w stopniu znacznym	94
f. Nieubezpieczona matka umiera, porzuca dziecko lub jest niezdolna do samodzielnej egzystencji albo niepełnosprawna w stopniu znacznym	95
g. Nieubezpieczona matka podejmuje pracę	96
C. Zasiłek macierzyński z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie	96
D. Okres wypłaty zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego i urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego	97
a. Z tytułu urodzenia dziecka	97
b. Dziecko wymaga opieki szpitalnej	98
c. Urodzenie martwego dziecka lub śmierć dziecka w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego	98
d. Z tytułu przyjęcia dziecka na wychowanie	99
E. Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego	101
F. Zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego	107
G. Brak prawa do zasiłku macierzyńskiego	108
H. Wysokość zasiłku macierzyńskiego	110
I. Podwyższenie zasiłku macierzyńskiego do kwoty świadczenia rodzicielskiego	115

J. Dokumenty do wypłaty zasiłku	116
a. Urodzenie dziecka	116
b. Urodzenie dziecka po ustaniu zatrudnienia	117
c. Urodzenie dziecka za granicą	117
d. Przyjęcie dziecka na wychowanie	118
e. Pobyt matki w szpitalu	118
f. Rezygnacja ubezpieczonej z zasiłku macierzyńskiego po co najmniej 14 tygodniach	119
g. Śmierć matki lub porzucenie dziecka przez matkę	120
h. Matka dziecka niezdolna do samodzielnej egzystencji	120
i. Podjęcie zatrudnienia przez matkę dziecka niepodlegającą ubezpieczeniu chorobowemu	121
j. Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego	121
k. Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego nieprzypadający bezpośrednio po poprzednim okresie wypłaty zasiłku macierzyńskiego ...	123
l. Rezygnacja z pobierania zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego lub jego część	124
m. Podwyższenie zasiłku do kwoty świadczenia rodzicielskiego	125
n. Zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego	125
o. Zasiłek macierzyński wypłaca ZUS	125

Rozdział 8

Zasiłek opiekuńczy	131
A. Prawo do zasiłku opiekuńczego	131
B. Prawo do zasiłku opiekuńczego w przypadku pracy zmianowej rodziców	133
C. Brak prawa do zasiłku opiekuńczego	134
D. Okres wypłaty zasiłku opiekuńczego	136
E. Wysokość zasiłku opiekuńczego oraz dokumentacja	140

Rozdział 9

Podstawa wymiaru zasiłków dla pracowników	145
A. Podstawa wymiaru wynagrodzenia chorobowego	145
B. Podstawa wymiaru zasiłku chorobowego	145
a. Wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru zasiłku chorobowego	145
b. Niezdolność do pracy powstała po upływie 12 miesięcy zatrudnienia	148
c. Niezdolność do pracy powstała przed upływem 12 miesięcy zatrudnienia	148
d. Wyłączanie wynagrodzenia z obliczenia podstawy wymiaru	149
e. Niezdolność do pracy powstała w drugim miesiącu zatrudnienia	150
f. Niezdolność do pracy powstała w pierwszym miesiącu zatrudnienia	151
g. Ustalanie podstawy wymiaru zasiłku chorobowego po przerwie w wykonywaniu pracy	152
h. Uzupełnianie wynagrodzenia	153

i. Składniki wynagrodzenia, których nie uwzględnia się w podstawie wymiaru	159
j. Składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy miesięczne	164
k. Składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy kwartalne	166
l. Składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy roczne	168
m. Składniki wypłacone zaliczkowo	172
n. Niewypłacenie składników wynagrodzenia	172
o. Składniki podlegające uzupełnieniu i przyjmowane w faktycznej wysokości	174
p. Składniki przysługujące do określonego terminu	177
q. Zmiana wysokości wynagrodzenia w wyniku zmiany wymiaru czasu pracy	180
r. Najniższa podstawa wymiaru zasiłku	185
s. Podstawa wymiaru zasiłku chorobowego po ustaniu ubezpieczenia	187
C. Podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego oraz zasiłku wyrównawczego	187
D. Ponowne ustalanie podstawy wymiaru	188
E. Podstawa wymiaru zasiłków przysługujących pracownikom tymczasowym ...	191
F. Podstawa wymiaru zasiłków przysługujących pracownikom wykonującym pracę za granicą	196

Rozdział 10

Podstawa wymiaru świadczeń dla ubezpieczonych niebędących

pracownikami	204
A. Podstawa wymiaru zasiłku chorobowego	204
a. Przychód przyjmowany do podstawy wymiaru zasiłku	204
b. Okres, z którego jest ustalana podstawa wymiaru zasiłku	204
c. Niezdolność do pracy powstała po upływie pełnego kalendarzowego miesiąca ubezpieczenia chorobowego, przed upływem 12 kalendarzowych miesięcy nieprzerwanego ubezpieczenia	206
d. Niezdolność do pracy powstała przed upływem pełnego kalendarzowego miesiąca ubezpieczenia chorobowego – ubezpieczony posiada wcześniejszy okres ubezpieczenia chorobowego z innego tytułu	210
e. Niezdolność do pracy powstała przed upływem pełnego kalendarzowego miesiąca ubezpieczenia chorobowego – ubezpieczony nie posiada wcześniejszego okresu ubezpieczenia chorobowego z innego tytułu	212
B. Podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego, opiekuńczego oraz świadczenia rehabilitacyjnego	214
C. Ponowne ustalanie podstawy wymiaru	214

Rozdział 11

Osoby uprawnione do świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego oraz zakres

świadczeń	223
------------------------	-----

Rozdział 12

Wypadek przy pracy i choroba zawodowa	225
A. Definicja wypadku przy pracy i choroby zawodowej	225
B. Uznawanie zdarzenia za wypadek przy pracy i stwierdzanie choroby zawodowej	228

Rozdział 13

Zasady ustalania prawa do świadczeń	245
A. Prawo do świadczeń	245
B. Brak prawa do świadczeń	249
C. Zbieg prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego	252
D. Świadczenia dla osób prowadzących działalność pozarolniczą, osób z nimi współpracujących oraz duchownych	254

Rozdział 14

Wysokość świadczeń oraz dokumentacja	258
A. Wysokość świadczeń	258
B. Dokumentacja	259

Rozdział 15

Podstawa wymiaru świadczeń	261
A. Podstawa wymiaru świadczeń przysługujących pracownikom	261
B. Podstawa wymiaru świadczeń przysługujących ubezpieczonym innym niż pracownicy	261
C. Podstawa wymiaru świadczeń dla ubezpieczonych, którzy nie mają możliwości przystąpienia do ubezpieczenia chorobowego	264

Rozdział 16

Podmioty zobowiązane do wypłaty świadczeń	268
--	------------

Rozdział 17

Terminy wypłaty świadczeń	271
--	------------

Rozdział 18

Świadczenia pobrane nienależnie oraz wypłacone bezpodstawnie	281
A. Świadczenia nienależnie pobrane	281
B. Świadczenia wypłacone bezpodstawnie	286

Rozdział 19

Potrącenia	300
-------------------------	------------

Rozdział 20

Tryb odwoławczy	303
------------------------------	------------

Rozdział 21

Przedawnienie roszczeń	316
-------------------------------------	------------

Rozdział 22

Finansowanie wypłacanych świadczeń	317
---	------------

Aneks

Formularze ZUS	319
1. Formularz ZUS Z-3. Zaświadczenie płatnika składek	320
2. Formularz ZUS Z-3a. Zaświadczenie płatnika składek	328
3. Formularz ZUS Z-3b. Zaświadczenie płatnika składek	334
4. Formularz ZUS ZAS-53. Wniosek o zasiłek chorobowy	337
5. Formularz ZUS Z-10. Oświadczenie	341
6. Formularz ZUS Z-15A. Wniosek o zasiłek opiekuńczy z powodu sprawowania opieki nad dzieckiem	345
7. Formularz ZUS Z-15B. Wniosek o zasiłek opiekuńczy z powodu sprawowania opieki nad chorym członkiem rodziny	349
8. Formularz ZUS ZNp-7. Wniosek o świadczenie rehabilitacyjne	353

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Źródła prawa

k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
k.p.	– ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.)
k.p.a.	– ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.)
k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)
p.p.s.a.	– ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 1302 ze zm.)
u.e.r.	– ustawa z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.)
u.s.u.s.	– ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 300 ze zm.)
u.ś.p.ch.m.	– ustawa z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2019 r. poz. 645)
u.ś.r.	– ustawa z 28.11.2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 2220 ze zm.)
u.u.s.r.	– ustawa z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2019 r. poz. 299 ze zm.)
u.w.p.ch.z.	– ustawa z 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1376 ze zm.)

2. Organy orzekające

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
S.Apel.	– Sąd Apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny

3. Publikatory

Dz.U.	– Dziennik Ustaw
M.P.	– Monitor Polski

OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Powszechnych
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – seria A
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne

4. Inne

art.	– artykuł
FUS	– Fundusz Ubezpieczeń Społecznych
GUS	– Główny Urząd Statystyczny
KRUS	– Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
KSAP	– Krajowa Szkoła Administracji Publicznej
lit.	– litera
m.in.	– między innymi
NFZ	– Narodowy Fundusz Zdrowia
niepubl.	– niepublikowany
pkt	– punkt
PIP	– Państwowa Inspekcja Pracy
por.	– porównaj
UE	– Unia Europejska
ust.	– ustęp
wyd.	– wydanie
w zw.	– w związku
ze zm.	– ze zmianami
zob.	– zobacz
ZUS	– Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Rozdział 1

ZAGADNIENIA OGÓLNE

Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, nazywanego ubezpieczeniem chorobowym, mają na celu zastąpienie ubezpieczonemu dochodu, który został przez niego utracony wskutek niemożności wykonywania pracy z powodu choroby, macierzyństwa i konieczności sprawowania opieki nad członkiem rodziny.

Prawo do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, ich wysokość, zasady obliczania i wypłaty regulują przepisy ustawy z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2019 r. poz. 645); dalej: u.ś.p.ch.m.

Świadczenia określone ustawą zasiłkową przysługują wszystkim osobom podlegającym ubezpieczeniu chorobowemu.

Prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, nazywanego ubezpieczeniem wypadkowym, ich wysokość, zasady obliczania i wypłaty określają przepisy ustawy z 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1376 ze zm.); dalej: u.w.p.ch.z. Świadczenia określone ustawą wypadkową przysługują wszystkim osobom podlegającym ubezpieczeniu wypadkowemu.

Krąg ubezpieczonych, do których przepisy obu ustaw mają zastosowanie, jest określony w ustawie z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 300 ze zm.); dalej: u.s.u.s.

Rozdział 2

OSOBY UPRAWNIONE DO ŚWIADCZEŃ Z UBEZPIECZENIA CHOROBOWEGO ORAZ ZAKRES ŚWIADCZEŃ

§ Art. 1, 2 ustawy z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2019 r. poz. 645); art. 11 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 300 ze zm.); art. 91 § 9 i 10, art. 94 ustawy z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 23 ze zm.); art. 126 § 1 i 2 i art. 174 § 1 ustawy z 28.01.2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2017 r. poz. 1767 ze zm.); art. 92 k.p.; art. 50–52 ustawy z 4.02.2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. z 2019 r. poz. 409).

Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia chorobowego przysługują osobom podlegającym ubezpieczeniu chorobowemu.

Ubezpieczeniu chorobowemu podlegają następujące grupy ubezpieczonych:

ubezpieczenie obowiązkowe	pracownicy
	członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych
	osoby odbywające służbę zastępczą
ubezpieczenie dobrowolne	osoby wykonujące pracę nakładczą
	osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia
	osoby współpracujące z osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia
	osoby sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku od ukończenia 20. tygodnia życia, na podstawie umowy uaktywniającej, określonej przepisami ustawy z 4.02.2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. z 2019 r. poz. 409)
	osoby prowadzące pozarolniczą działalność

ubezpieczenie dobrowolne	osoby współpracujące z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz przedsiębiorcami będącymi osobami fizycznymi, które nie podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez okres 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej
	osoby będące duchownymi
	osoby wykonujące odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania

Z grupy pracowników **z obowiązku ubezpieczenia chorobowego wyłączeni są sędziowie i prokuratorzy**. Od ich wynagrodzenia nie odprowadza się składek na ubezpieczenia społeczne. To oznacza, że nie mają oni prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. W niektórych sytuacjach określonych w przepisach tych ustaw po zakończeniu służby, od wynagrodzenia wypłaconego sędziemu i prokuratorowi w okresie służby, od którego nie odprowadzano składek na ubezpieczenia społeczne, przekazuje się do ZUS składkę na ubezpieczenia społeczne, w tym ubezpieczenie chorobowe, przewidzianą za ten okres. W tych przypadkach, mimo opłacenia składek na ubezpieczenie chorobowe z okresem wstecznym, świadczenia w razie choroby i macierzyństwa sędziemu lub prokuratorowi za ten okres nie przysługują, gdyż za czas ich nieobecności w pracy z powodu choroby oraz niemożności wykonywania pracy z innych przyczyn uprawniających do uzyskania świadczeń określonych w przepisach ustawy chorobowej, sędzia i prokurator otrzymują wynagrodzenie.

Osoby, dla których ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne, mają możliwość przystąpienia do niego tylko wtedy, gdy podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym obowiązkowo. Jeżeli ubezpieczenia emerytalne i rentowe są dla tych osób dobrowolne, np. gdy osoba prowadząca działalność pozarolniczą ma ustalone prawo do emerytury, nie mogą przystąpić do ubezpieczenia chorobowego.

Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa obejmują:

a) zasiłek chorobowy,
b) świadczenie rehabilitacyjne,
c) zasiłek wyrównawczy,
d) zasiłek macierzyński,
e) zasiłek opiekuńczy.



Zasiłek wyrównawczy przysługuje wyłącznie ubezpieczonym będącym pracownikami.

Niektóre grupy ubezpieczonych za pierwszy okres niezdolności do pracy z powodu choroby w roku kalendarzowym zachowują prawo do wynagrodzenia chorobowego,

określonego w art. 92 ustawy z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.); dalej: k.p., które nie jest finansowane z ubezpieczenia chorobowego. Wynagrodzenie chorobowe jest finansowane przez pracodawcę. Osobom uprawnionym do tego wynagrodzenia, zasiłek chorobowy przysługuje dopiero po wykorzystaniu okresu, za który w roku kalendarzowym przysługuje wynagrodzenie chorobowe.



Orzecznictwo:

- wyrok S.Apel. w Lublinie z 27.04.2016 r., III AUa 1023/15, orzeczenia.lublin.sa.gov.pl („*Ratio legis* ustawy z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa jest zapewnienie ubezpieczonemu godziwego zabezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa. Ubezpieczenie to nie jest determinowane regułą adekwatności między długością opłacania składki a wysokością pobranych świadczeń. W obrębie ryzyka ubezpieczeniowego mieści się sytuacja kobiety podejmującej zatrudnienie, nieplanującej skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego.”);
- wyrok S.Apel. w Łodzi z 20.05.2015 r., III AUa 1031/14, LEX nr 1747255 („O wykonywaniu pracy na rzecz płatnika, a w konsekwencji podleganiu ubezpieczeniom społecznym nie świadczy samo podpisywanie list obecności czy też opłacanie składek. Aby umowa o pracę została uznana za pozorną, zgodnie z dyspozycją przepisu art. 83 § 1 k.c. konieczne jest spełnienie łącznie trzech elementów: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów. Złożenie oświadczenia woli dla pozorów oznacza, że osoba składająca oświadczenie nie chce, aby powstały jego skutki prawne, jakie zwykle prawo łączy ze składanym przez nią oświadczeniem. W przypadku pozorności umowy o pracę zamiarem stron nie jest więc faktyczne nawiązanie stosunku pracy, a w konsekwencji jej wykonywanie. W pierwszym rzędzie stwierdzić należy, że dla ustalenia, iż umowa nie jest pozorna nie wystarczy sporządzenie umowy o pracę i stosownej dokumentacji oraz opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne za osobę zgłoszoną do ubezpieczenia. Istotą zawarcia umowy dla pozorów jest wprowadzenie innych podmiotów w błąd co do tego, że umowa została zawarta.”);
- wyrok S.Apel. w Białymstoku z 20.05.2015 r., III AUa 1679/14, LEX nr 1747826 („Zawarcie umowy o pracę dla pozorów art. 83 § 1 k.c. wyklucza możliwość objęcia osoby występującej w pozornym stosunku prawnym jako pracownika, ubezpieczeniami społecznymi z tytułu powyższej umowy. Natomiast, zawarcie umowy o pracę wyłącznie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie powoduje nieważności takiej czynności prawnej, jako mającej na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.), jeżeli na jej podstawie praca w reżimie określonym w art. 22 § 1 k.p. faktycznie jest wykonywana. Innymi słowy, motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy założeniu rzeczywistego jej świadczenia zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p.”);
- wyrok S.Apel. w Łodzi z 29.04.2015 r., III AUa 1002/14, LEX nr 1711498 („W myśl art. 8 ust. 11 u.s.u.s., za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz zleceńbiorcami, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5, uważa się małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę i ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności lub wykonywaniu umowy agencyjnej lub umowy zlecenia; nie dotyczy to osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego. Za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej, powodującą obowiązek ubezpieczeń społecznych, uznać należy taką pomoc udzielaną przedsiębiorcy przez jego małżonka, która ma charakter stały i bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia współdziałanie przy tym przedsięwzięciu, niezależnie od tego, czy owa pomoc ma charakter odpłatny czy nieodpłatny.”);
- wyrok S.Apel. w Rzeszowie z 18.06.2013 r., III AUa 410/13, orzeczenia.rzeszow.sa.gov.pl („Podstawowym skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. za pracownika, jest objęcie

jej obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalno-rentowym, chorobowym i wypadkowym, tak jak pracownika na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 u.s.u.s. W związku z tym osoba ta podlega obowiązkowi zgłoszenia z tego tytułu do wymienionych ubezpieczeń społecznych. Obowiązek ten obciąża płatnika składek zgodnie z art. 36 ust. 1 i 2 u.s.u.s. Skoro zatem płatnik składek nie dopełnił tego obowiązku, to organ rentowy w trybie art. 83 § 1 pkt 1 u.s.u.s. w pierwszej kolejności powinien wydać decyzję o objęciu zainteresowanego obowiązkiem ubezpieczenia społecznego u tego płatnika składek, tak jak pracownika z tytułu umowy zlecenia zawartej przez niego z osobą trzecią, a świadczonej w istocie na rzecz swojego pracodawcy.”);

- wyrok S.Apel. w Rzeszowie z 4.04.2013 r., III AUa 32/13, orzeczenia.rzeszow.sa.gov.pl („Podstawowym skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. za pracownika, jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalno-rentowym, chorobowym i wypadkowym tak jak pracownika, na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 u.s.u.s. W związku z tym osoba ta podlega obowiązkowi zgłoszenia z tego tytułu do wymienionych ubezpieczeń społecznych. Obowiązek ten obciąża płatnika składek zgodnie z art. 36 ust. 1 i 2 u.s.u.s. Skoro zatem płatnik składek nie dopełnił tego obowiązku, to organ rentowy w trybie art. 83 § 1 pkt 1 u.s.u.s. w pierwszej kolejności powinien wydać decyzję o objęciu zainteresowanego obowiązkiem ubezpieczenia społecznego u tego płatnika składek, tak jak pracownika, z tytułu umowy zlecenia zawartej przez niego z osobą trzecią, a świadczonej w istocie na rzecz swojego pracodawcy. Dopiero dysponując powyższą decyzją ustalającą podleganie ubezpieczeniom społecznym, organ rentowy w przypadku braku zgłoszenia przez płatnika składek deklaracji korygujących podstawę wymiaru składek, może wydać decyzję określającą wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne u płatnika składek z uwzględnieniem przychodu z tytułu umowy zlecenia w podstawie wymiaru składek z tytułu umowy o pracę.”);
- wyrok TK z 6.03.2007 r., P 45/06, OTK-A 2007/3, poz. 22 („Art. 32 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267 ze zm.) w części, w jakiej zawiera słowo „obowiązkowo”, jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.”);
- wyrok S.Apel. w Białymstoku z 8.11.2000 r., III AUa 726/00, OSA 2001/6, poz. 23 („Pracownicy mający ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy podlegają dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu, nie podlegają zaś dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu chorobowemu zgodnie z przepisem art. 9 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) w związku z art. 1 ust. 1 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636).”).

Rozdział 3

WYNAGRODZENIE CHOROBOWE

§ Art. 92, 174, 174¹ k.p.; ustawa z 5.12.2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2018 r. poz. 151 ze zm.); ustawa z 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018 r. poz. 2137 ze zm.); ustawa z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018 r. poz. 1030 ze zm.); ustawa z 1.07.2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz.U. z 2017 r. poz. 1000 ze zm.); § 12 rozporządzenie Rady Ministrów z 31.12.1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz.U. z 1976 r. Nr 3, poz. 19 ze zm.); art. 24 ustawy z 28.11.2003 r. o służbie zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 885 ze zm.); art. 4, 6, 8, 9, 12, 14–17, 53–60, 68 u.ś.p.ch.m.; art. 76 ust. 7 ustawy z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz. 1668 ze zm.); art. 115 i 174 § 1 ustawy z 28.01.2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2017 r. poz. 1767 ze zm.); rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Socjalnej z 30.12.2016 r. w sprawie świadectwa pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1289); rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 10.11.2015 r. w sprawie trybu i sposobu orzekania o czasowej niezdolności do pracy, wystawiania zaświadczenia lekarskiego oraz trybu i sposobu sprostowania błędów w zaświadczeniu lekarskim (Dz.U. poz. 2013); rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 27.07.1999 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy oraz formalnej kontroli zaświadczeń lekarskich (Dz.U. Nr 65, poz. 743); rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 24.12.2002 r. w sprawie szczegółowych zasad oraz trybu uznawania zdarzenia za wypadek w drodze do pracy lub z pracy, sposobu jego dokumentowania, wzoru karty wypadku w drodze do pracy lub z pracy oraz terminu jej sporządzania (Dz.U. z 2013 r. poz. 924).

A. Prawo do wynagrodzenia chorobowego

Pracownik, który jest niezdolny do pracy z powodu choroby, zachowuje prawo do wynagrodzenia chorobowego za okres niezdolności do pracy trwającej łącznie do 33 dni w roku kalendarzowym, a w przypadku pracownika, który ukończył 50 rok życia, za okres do 14 dni w roku kalendarzowym. Za czas niezdolności do pracy trwającej dłużej niż odpowiednio 33 dni lub 14 dni w roku kalendarzowym pracownikowi przysługują zasiłek chorobowy.

Krótszy okres wypłaty wynagrodzenia chorobowego ma zastosowanie do pracownika, który ukończył 50. rok życia, dopiero od następnego roku kalendarzowego po roku, w którym pracownik ukończył 50. rok życia.

Np. Pracownik, który w danym roku kalendarzowym ukończył 50. rok życia, stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w dniu 18 marca i jego niezdolność do pracy trwała do 31 maja. W związku z tym, że 50. rok życia pracownik kończy w tym roku kalendarzowym, pracodawca finansuje wynagrodzenie chorobowe przez okres choroby pracownika trwającej do 33 dni w tym roku kalendarzowym. Pracownik ma od 18 marca do 19 kwietnia (33 dni) prawo do wynagrodzenia za czas choroby, a od 20 kwietnia do 31 maja przysługuje mu zasiłek chorobowy. Począwszy od następnego roku kalendarzowego, pracownik będzie miał prawo do wynagrodzenia za okres pierwszych 14 dni niezdolności do pracy z powodu choroby w roku kalendarzowym, a od 15. dnia tej niezdolności do pracy nabędzie prawo do zasiłku chorobowego.

Na równi z niezdolnością do pracy z powodu choroby traktowana jest także:

- niemożność wykonywania pracy z powodu odosobnienia w związku z chorobą zakaźną w wyniku decyzji wydanej przez właściwy organ albo uprawniony podmiot, na podstawie przepisów o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi,
- nieobecność w pracy z powodu przebywania w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego w celu leczenia uzależnienia alkoholowego,
- nieobecność w pracy z powodu przebywania w szpitalu lub innej placówce leczniczej w celu leczenia uzależnienia od środków odurzających lub substancji psychotropowych (dalej: inna placówka lecznicza),
- niemożność wykonywania pracy na skutek poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek tkanek i narządów.

Wynagrodzenie za okres niezdolności do pracy z powodu choroby powinno być wypłacane za okres orzeczonej niezdolności do pracy, w tym również za niedziele i święta oraz inne dni wolne od pracy objęte zaświadczeniem lekarskim.

Ustalając okres 33 lub 14 dni, za który pracownikowi przysługuje wynagrodzenie chorobowe, pracodawca powinien uwzględnić zarówno okresy nieprzerwanej niezdolności do pracy, jak też okresy niezdolności do pracy, między którymi wystąpiły przerwy, niezależnie od długości przerw między okresami choroby. Okresy niezdolności do pracy, za które pracownikowi przysługuje wynagrodzenie chorobowe, zlicza się także, jeśli pracownik zmienia w ciągu roku kalendarzowego pracodawcę.

Jeśli pracownik w ciągu roku kalendarzowego zmienia pracodawcę, pracodawca jest zobowiązany w wydawanym pracownikowi świadectwie pracy zamieścić informację o liczbie dni, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie chorobowe w roku kalendarzowym, w którym ustał stosunek pracy.

W liczbie dni wynagrodzenia za okres choroby, pracodawca powinien także wykazać dni niezdolności do pracy z powodu choroby, za które pracownik nie otrzymał wynagrodzenia z powodów określonych w art. 15, 16 i 17 ust. 1 u.ś.p.ch.m., które podlegają wliczeniu do limitu 33 lub 14 dni w roku kalendarzowym.

Świadectwo pracy pracownik przedkłada u nowego pracodawcy.

Np. Pracownik, który nie ukończył 50. roku życia, podjął pracę u nowego pracodawcy od 1 września. U poprzedniego pracodawcy był zatrudniony do 30 czerwca tego roku. Poprzedni pracodawca wypłacił pracownikowi w tym roku kalendarzowym wynagrodzenie chorobowe za 28 dni. Informację o tym podał w świadectwie pracy, które pracownik przedłożył nowemu pracodawcy. Pracownik był niezdolny do pracy u nowego pracodawcy w okresie od 15 do 25 listopada (11 dni). W związku z tym, że u poprzedniego pracodawcy w tym roku kalendarzowym otrzymał wynagrodzenie chorobowe za 28 dni, u aktualnego pracodawcy ma prawo do wynagrodzenia jeszcze za okres 5 dni (33 dni – 28 dni). Zatem za okres od 15 do 19 listopada pracownikowi przysługuje wynagrodzenie chorobowe wypłacane ze środków pracodawcy, natomiast za okres od 20 do 25 listopada zasiłek chorobowy.

Jeżeli pracownik w trakcie roku kalendarzowego podejmuje dodatkowe zatrudnienie oraz przed podjęciem dodatkowego zatrudnienia był niezdolny do pracy z powodu choroby i otrzymał z tego tytułu wynagrodzenie chorobowe, to przy ustalaniu okresu 33 lub 14 dni niezdolności do pracy u nowego pracodawcy, uwzględnia się również okresy wypłaty wynagrodzenia chorobowego przed podjęciem dodatkowego zatrudnienia.

Np. Pracownik, który nie ukończył 50. roku życia, zatrudniony w wymiarze czasu pracy 3/4 etatu, od 1 lipca podjął dodatkowe zatrudnienie u innego pracodawcy w wymiarze czasu pracy 1/4 etatu. W okresie przed podjęciem dodatkowego zatrudnienia pracownik wykorzystał w tym roku kalendarzowym 21 dni wypłaty wynagrodzenia za okres choroby. Pracownik w okresie od 11 do 30 września (20 dni) był niezdolny do pracy z powodu choroby. Pracownik ten u obydwu pracodawców zachowuje prawo do wynagrodzenia chorobowego za okres niezdolności do pracy od 11 do 22 września (12 dni), a więc do wyczerpania 33-dniowego okresu wypłaty wynagrodzenia chorobowego w tym roku kalendarzowym. Za okres niezdolności do pracy od 23 do 30 września (8 dni) pracownik ma prawo u obydwu pracodawców do zasiłku chorobowego.

Szczególnego przedstawienia wymaga przypadek, w którym niezdolność do pracy pracownika trwa na przełomie roku kalendarzowego. Rodzaj świadczenia otrzymywanego przez niego od 1 stycznia zależy od tego, czy w ostatnim dniu roku kalendarzowego pracownik miał prawo do wynagrodzenia chorobowego, czy miał już prawo do zasiłku chorobowego. Jeżeli 31 grudnia pracownik miał prawo do wynagrodzenia, ponieważ nie chorował w tym roku dłużej niż 33 dni lub 14 dni, od 1 stycznia pracownikowi temu nadal przysługuje wynagrodzenie – przez kolejny okres nie dłuższy niż 33 lub odpowiednio 14 dni. W takim przypadku okres 33 lub 14 dni liczony jest od 1 stycznia danego roku.

Np. Pracownica, która nie ukończyła 50. roku życia, stała się niezdolna do pracy z powodu choroby 1 grudnia. Była to jej pierwsza niezdolność do pracy spowodowana chorobą w tym roku kalendarzowym. Niezdolność do pracy pracownicy trwała do 30 marca następnego roku. Pracownica ma prawo do wynagrodzenia chorobowego za okres od 1 do 31 grudnia (31 dni) oraz za okres od 1 stycznia do 2 lutego następnego roku (33 dni). Zasiłek chorobowy przysługuje jej po wykorzystaniu limitu 33 dni wypłaty wynagrodzenia chorobowego przez pracodawcę, tj. za okres od 3 lutego do 30 marca.

Inaczej przedstawia się sytuacja pracownika, któremu 31 grudnia przysługiwał zasiłek chorobowy, ponieważ w tym roku kalendarzowym chorował przez okres dłuższy niż okres zachowywania prawa do wynagrodzenia. W takim przypadku od 1 stycznia pracownikowi przysługuje nie wynagrodzenie, lecz nadal zasiłek chorobowy za cały okres nieprzerwanej niezdolności do pracy. Jeżeli jednak w niezdolności do pracy wystąpi przerwa, po przerwie pracodawca jest zobowiązany wypłacić pracownikowi wynagrodzenie za okres do 33 lub 14 dni choroby. Okres ten powinien być liczony nie od 1 stycznia, lecz od pierwszego dnia niezdolności do pracy, przypadającej po przerwie.

Np. Pracownik, który nie ukończył 50. roku życia, stał się niezdolny do pracy z powodu choroby 11 grudnia i był nieprzerwanie niezdolny do pracy do 20 kwietnia następnego roku. Pracownik ten wykorzystał już wcześniej okres wypłaty wynagrodzenia chorobowego – był chory w okresach od 21 kwietnia do 10 maja oraz od 11 do 23 czerwca. Za okres od 11 grudnia do 31 grudnia otrzymał zasiłek chorobowy. Ponieważ 31 grudnia pracownik miał prawo do zasiłku chorobowego, zasiłek ten przysługuje mu za cały okres nieprzerwanej niezdolności do pracy, tj. do 20 kwietnia następnego roku. Ponownie pracownik zachorował 11 czerwca i był niezdolny do pracy do 31 sierpnia. Za okres od 11 czerwca do 13 lipca (33 dni) ma prawo do wynagrodzenia chorobowego, a od 14 lipca do 31 sierpnia – prawo do zasiłku chorobowego.

Należy pamiętać, że prawo do wynagrodzenia chorobowego mają nie tylko ubezpieczeni będący pracownikami. Oprócz pracowników prawo do tego wynagrodzenia mają także osoby wykonujące pracę nakładczą oraz osoby odbywające służbę zastępczą.

B. Przypadki, w których wynagrodzenie chorobowe nie przysługuje

Wynagrodzenia chorobowego nie wypłaca się w przypadkach, w których pracownik nie miałby prawa do zasiłku chorobowego. Przypadki te są określone przepisami art. 4, art. 12 oraz art. 14–17 u.s.p.ch.m. Dotyczy to sytuacji, gdy:

- niezdolność do pracy z powodu choroby powstała przed upływem 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia, a więc gdy niezdolność ta przypada na tzw. okres wyczekiwania,
- pracownikowi, odsuniętemu od pracy z powodu podejrzenia o nosicielstwo zaraźków choroby zakaźnej, który nie podjął proponowanej mu przez pracodawcę innej pracy niezabronionej takim osobom, odpowiadającej jego kwalifikacjom zawodowym lub, którą może wykonywać po uprzednim przeszkoleniu,

- okres niezdolności do pracy przypada w czasie urlopu bezpłatnego lub urlopu wychowawczego udzielonego pracownikowi,
- okres niezdolności do pracy z powodu choroby przypada w czasie pozostawiania pracownika w areszcie tymczasowym lub odbywania przez niego kary pozbawienia wolności,
- zaświadczenie lekarskie zostało sfałszowane przez pracownika.

W tych przypadkach, okresów orzeczonej niezdolności do pracy nie wlicza się do okresu 33 lub 14 dni, za które pracodawca jest zobowiązany do wypłaty pracownikowi wynagrodzenia.

Np. Pracownica, która nie ukończyła 50. roku życia, korzysta z urlopu wychowawczego udzielonego jej na okres dwóch lat. Urlop wychowawczy skończył się 30 kwietnia. Pracownica była niezdolna do pracy z powodu choroby od 21 kwietnia do 20 lipca. Jest to jej pierwsza niezdolność do pracy w tym roku kalendarzowym. Pracownica od 21 do 30 kwietnia nie ma prawa do wynagrodzenia chorobowego i okresu tego pracodawca nie wlicza do 33 dni, po upływie których pracownica nabędzie prawo do zasiłku chorobowego. Od 1 maja do 2 czerwca (33 dni) pracownicy przysługuje wynagrodzenie chorobowe, a od 3 czerwca do 20 lipca zasiłek chorobowy.

Prawo do wynagrodzenia chorobowego **nie przysługuje** także, gdy:

- niezdolność do pracy została spowodowana w wyniku umyślnego przestępstwa lub wykroczenia popełnionego przez pracownika, co zostało stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu,
- niezdolność do pracy spowodowana została nadużyciem alkoholu – w takim przypadku pracownik traci prawo do wynagrodzenia za okres pierwszych 5 dni niezdolności do pracy,
- zostanie stwierdzone, że w czasie zwolnienia lekarskiego od pracy pracownik wykonuje pracę zarobkową albo wykorzystuje zwolnienie lekarskie w sposób niezgodny z jego celem.

W tych przypadkach okresy orzeczonej niezdolności do pracy, mimo braku wypłaty wynagrodzenia, wlicza się do 33 lub 14 dni, po upływie których pracownikowi przysługuje zasiłek chorobowy.

Np. Pracownik, który nie ukończył 50. roku życia, otrzymał zaświadczenie lekarskie e-ZLA na okres od 16 do 25 lipca (10 dni). W zaświadczeniu lekarskim wpisany został kod „C”, co oznacza, że niezdolność do pracy została spowodowana nadużyciem alkoholu. Wcześniej w tym roku kalendarzowym pracownik otrzymał wynagrodzenie za 20 dni. Pracownikowi za pierwsze 5 dni objęte tym zaświadczeniem lekarskim wynagrodzenie chorobowe nie przysługuje. Pracodawca wypłacił pracownikowi wynagrodzenie chorobowe za okres od 21 do 25 lipca (5 dni). Ponownie pracownik zachorował i otrzymał zaświadczenie lekarskie na okres od 1 do 10 sierpnia. Pracownikowi za okres od 1 do 3 sierpnia przysługuje wynagrodzenie za okres choroby, natomiast za okres od 4 do 10 sierpnia – zasiłek chorobowy.

Nie ma prawa do wynagrodzenia chorobowego pracownik, który zachowuje prawo do wynagrodzenia za okres choroby na podstawie przepisów szczególnych. Dotyczy to asesorów prokuratury.

 Pracodawca musi pamiętać, że w przypadku, gdy niezdolność do pracy zostanie spowodowana wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, pracownikowi za okres tej niezdolności do pracy przysługuje zasiłek chorobowy, a nie wynagrodzenie chorobowe, nawet jeżeli pracownik nie wykorzystał jeszcze okresu 33 lub 14 dni wypłaty wynagrodzenia w tym roku kalendarzowym.

C. Wysokość wynagrodzenia chorobowego

Pracodawca jest zobowiązany wypłacić pracownikowi za okres pierwszych 33 lub 14 dni niezdolności do pracy z powodu choroby w roku kalendarzowym, co najmniej 80% wynagrodzenia chorobowego.

Wynagrodzenie chorobowe w wysokości 100% podstawy wymiaru przysługuje, gdy niezdolność do pracy:

- przypada na okres ciąży,
- została spowodowana wypadkiem w drodze do pracy albo w drodze z pracy,
- powstała wskutek poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek, tkanek i narządów lub poddania się zabiegowi pobrania komórek, tkanek i narządów.

Wynagrodzenie za okres niezdolności do pracy z powodu choroby powinno być obliczane od podstawy wymiaru ustalonej według zasad obowiązujących przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i wypłacane za okres orzeczonej niezdolności do pracy, także za dni wolne od pracy.

Orzecznictwo:

- wyrok WSA w Rzeszowie z 15.06.2016 r., II SA/Rz 1570/15, www.orzeczenia-nsa.pl („3. Nie budzi wątpliwości, że za pierwsze 33 lub 14 dni niezdolności do pracy (...) pracownikowi przysługuje wynagrodzenie na warunkach i w wysokości zasiłku chorobowego (z wyjątkiem przewidzianym w art. 92 § 3 pkt 1 k.p.). W tym też zakresie mają odpowiednie zastosowanie przepisy ustawy z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, gdyż zgodnie ze wskazaniem zawartym w art. 92 § 2 k.p., wynagrodzenie to oblicza się według zasad obowiązujących przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i wypłaca za każdy dzień niezdolności do pracy, nie wyłączając dni wolnych od pracy. Nie jest to jednak zasiłek chorobowy, który stosownie do § 4 tego artykułu, na zasadach określonych w odrębnych przepisach (ustawa z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa), przysługuje pracownikowi dopiero za czas niezdolności do pracy o której mowa w § 1, trwającej łącznie dłużej niż 33 dni w ciągu roku kalendarzowego, lub odpowiednio 14 dni w przypadku pracownika który ukończył 50 rok życia (powyższe nie wykazuje sprzeczności z art. 80 k.p., wg którego wynagrodzenie przysługuje za pracę wykonaną,

- a za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wówczas, gdy przepisy prawa pracy tak stanowią.”);
- wyrok S.Apel. w Szczecinie z 12.05.2015 r., III AUa 695/14, orzeczenia.bialystok.sa.gov.pl („Droga do pracy rozpoczyna się z chwilą opuszczenia przez pracownika mieszkania (zamknięcia drzwi domu) i kończy się na granicy terenu władztwa zakładu pracy, natomiast droga z pracy do domu rozpoczyna się po przekroczeniu bramy zakładu pracy i wędzie do progu domu (mieszkania) pracownika. Za wypadki przy pracy można uznać takie zdarzenia, które pozostają z nią w związku miejscowym, czasowym bądź funkcjonalnym. Czynność zaś przemieszczania się pracownika do wyjścia z zakładu pracy, po zakończeniu wykonywania obowiązków pracowniczych, pozostaje w związku miejscowym, czasowym i funkcjonalnym z wykonywaniem przez niego zwykłych czynności pracowniczych.
 - wyrok SN z 14.04.2000 r., II UKN 507/99, OSNP 2001/20, poz. 624 („2. Prawo do wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy (art. 92 KP) przysługuje również wykonawcy pracy nakładczej.”);
 - uchwała SN z 19.09.1997 r., III CZP 41/97, OSNC 1998/2, poz. 20 („Zakładowi pracy, który wypłacił pracownikowi wynagrodzenie w okresie jego niezdolności do pracy na podstawie art. 92 § 1 kodeksu pracy, przysługuje roszczenie zwrotne w stosunku do osoby odpowiedzialnej za tę niezdolność.”).

Rozdział 4

ZASIŁEK CHOROBY

§ Art. 63² § 8, 92, 174, 174¹, 229 § 4 k.p.; art. 1–17, 53–60, 62, 66, 68 u.ś.p.ch.m.; art. 11, 13 pkt 4, art. 36a u.s.u.s.; ustawa z 5.12.2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2018 r. poz. 151 ze zm.); ustawa z 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018 r. poz. 2137 ze zm.); ustawa z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018 r. poz. 1030 ze zm.); ustawa z 1.07.2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz.U. z 2017 r. poz. 1000 ze zm.); art. 24 ustawy z 28.11.2003 r. o służbie zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 885 ze zm.); art. 76 ust. 7 ustawy z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz. 1668 ze zm.); art. 115 i 174 § 1 ustawy z 28.01.2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2017 r. poz. 1767 ze zm.); art. 7 ust. 1 ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2017 r. poz. 2336 ze zm.); art. 57b ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.); ustawa z 6.11.2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U. z 2017 r. poz. 1318 ze zm.); art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z 15.04.2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 160 ze zm.); art. 3a ustawy z 20.07.1950 r. o zawodzie felczera (Dz.U. z 2018 r. poz. 2150 ze zm.); ustawa z 9.07.2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych (Dz.U. z 2018 r. Dz.U. poz. 594 ze zm.); art. 23–25 ustawy z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646 ze zm.); § 12 rozporządzenie Rady Ministrów z 31.12.1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz.U. z 1976 r. Nr 3, poz. 19 ze zm.); rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 10.11.2015 r. w sprawie trybu i sposobu orzekania o czasowej niezdolności do pracy, wystawiania zaświadczenia lekarskiego oraz trybu i sposobu sprostowania błędów w zaświadczeniu lekarskim (Dz.U. poz. 2013); rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 27.07.1999 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy oraz formalnej kontroli zaświadczeń lekarskich (Dz.U. Nr 65, poz. 743); rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 24.12.2002 r. w sprawie szczegółowych zasad oraz trybu uznawania zdarzenia za wypadek w drodze do pracy lub z pracy, sposobu jego dokumentowania, wzoru karty wypadku w drodze do pracy lub z pracy oraz terminu jej sporządzania (Dz.U. z 2013 r. poz. 924); rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 31.12.2004 r. w sprawie zwrotu kosztów przejazdu osób wezwanych do osobistego stawiennictwa przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2005 r. Nr 6, poz. 47 ze zm.); rozporządzenie Ministra Zdrowia z 9.11.2015 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. poz. 2069); rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 8.12.2015 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecz-

nego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków (Dz.U. z 2017 r. poz. 87).

A. Prawo do zasiłku chorobowego

Zasiłek chorobowy przysługuje osobie, która jest niezdolna do pracy z powodu choroby. Na równi z niezdolnością do pracy z powodu choroby traktowana jest:

- niemożność wykonywania pracy z powodu odosobnienia w związku z chorobą zakaźną w wyniku decyzji wydanej przez właściwy organ albo uprawniony podmiot, na podstawie przepisów o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi,
- nieobecność w pracy z powodu przebywania w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego w celu leczenia uzależnienia alkoholowego,
- nieobecność w pracy z powodu przebywania w szpitalu lub innej placówce leczniczej w celu leczenia uzależnienia od środków odurzających lub substancji psychotropowych,
- niemożność wykonywania pracy na skutek poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek tkanek i narządów.

 Osobom ubezpieczonym, które mają prawo do wynagrodzenia chorobowego, zasiłek chorobowy przysługuje, począwszy od 34. dnia albo od 15. dnia niezdolności do pracy z powodu choroby w roku kalendarzowym. Pozostałym osobom ubezpieczonym prawo do zasiłku chorobowego przysługuje od pierwszego dnia niezdolności do pracy.

B. Okres wyczekiwania na prawo do zasiłku chorobowego

Ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie okresu ubezpieczenia, który jest nazywany „okresem wyczekiwania”.

Okres ten jest **zróżnicowany w zależności od charakteru ubezpieczenia chorobowego**, a więc od tego, czy ubezpieczenie chorobowe ma charakter obowiązkowy, czy dobrowolny.

Ubezpieczeni, dla których ubezpieczenie chorobowe jest obowiązkowe, mają prawo do zasiłku chorobowego **po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia**.

Dotyczy to pracowników, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz osób odbywających służbę zastępczą.

Osoby podlegające ubezpieczeniu chorobowemu dobrowolnie (np. z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej lub współpracy przy jej prowadzeniu albo wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia lub współpracy przy jej wykonywaniu), nabywają prawo do zasiłku chorobowego **po upływie 90 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego**.

- Np.** Osoba współpracująca z osobą prowadzącą działalność pozarolniczą była niezdolna do pracy z powodu choroby w okresie od 12 stycznia do 13 lutego. Osoba ta podlega ubezpieczeniu chorobowemu od 1 grudnia ubiegłego roku. Ubezpieczonej nie przysługuje zasiłek chorobowy za okres od 12 stycznia do 13 lutego, ponieważ nie posiada wymaganego 90-dniowego okresu ubezpieczenia chorobowego, posiada bowiem tylko 42 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego. Ubezpieczona ponownie stała się niezdolna do pracy w okresie od 7 do 20 czerwca. Za okres tej niezdolności do pracy przysługuje jej zasiłek chorobowy, ponieważ pozostawała w ubezpieczeniu chorobowym przez okres ponad 90 dni.

Do okresu wyczekiwania na prawo do zasiłku chorobowego **dolicza się** poprzednie okresy ubezpieczenia chorobowego. Nie ma przy tym znaczenia, czy poprzedni okres ubezpieczenia chorobowego był okresem ubezpieczenia obowiązkowego, czy był to okres ubezpieczenia dobrowolnego. Istotna jest jedynie długość przerwy, która nastąpiła między okresami ubezpieczenia chorobowego. Wcześniejszy okres podlegania ubezpieczeniu chorobowemu jest doliczany tylko wtedy, gdy przerwa między okresami ubezpieczenia chorobowego **nie przekroczyła 30 dni**.

- Np.** Pracownik, z którym zawarto umowę o pracę od 1 września otrzymał zaświadczenie lekarskie e-ZLA o niezdolności do pracy z powodu choroby na okres od 5 do 10 września. Do 30 czerwca tego roku był zatrudniony u innego pracodawcy, zatrudnienie trwało 2 lata. U poprzedniego pracodawcy pracownik wykorzystał okres 33 dni wypłaty wynagrodzenia za okres choroby. W związku z tym, że przerwa między obecnym a poprzednim zatrudnieniem trwała dłużej niż 30 dni, poprzedniego okresu zatrudnienia nie można doliczyć do okresu ubezpieczenia wymaganego do nabycia prawa do zasiłku chorobowego. Pracownik nie ma więc prawa u nowego pracodawcy do zasiłku chorobowego za cały okres niezdolności do pracy, tj. za okres od 5 do 10 września.

- Np.** Osoba, która rozpoczęła prowadzenie działalności pozarolniczej od 15 czerwca, zgłosiła wniosek o objęcie ubezpieczeniem chorobowym od 1 lipca. 18 sierpnia ubezpieczony stał się niezdolny do pracy z powodu choroby i chorował do 15 października. Przed rozpoczęciem działalności pozarolniczej osoba ta była zatrudniona przez okres 5 lat; zatrudnienie ustało 31 maja. Ponieważ przerwa między obecnym, a poprzednim ubezpieczeniem nie przekraczała 30 dni (wynosiła 30 dni), a łącznie ubezpieczenie trwało co najmniej 90 dni, ubezpieczonemu przysługuje zasiłek chorobowy za cały okres niezdolności do pracy, tj. za okres od 18 sierpnia do 15 października.

Do okresu ubezpieczenia chorobowego wlicza się także **okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników**.

Do okresów ubezpieczenia chorobowego dolicza się także poprzednie okresy ubezpieczenia, mimo że przerwa w ubezpieczeniu jest dłuższa niż 30 dni, jeżeli przerwa

między okresami ubezpieczenia została spowodowana urlopem wychowawczym, urlopem bezpłatnym albo odbywaniem służby wojskowej przez żołnierza niezawodowego.

Np. Z pracownicą, która przed urlopem wychowawczym była zatrudniona przez okres 3 lat, po zakończeniu urlopu wychowawczego rozwiązano umowę o pracę. Po 15 dniach od rozwiązania umowy o pracę podjęła pracę na podstawie umowy zlecenia i została zgłoszona do ubezpieczenia chorobowego od pierwszego dnia zawartej umowy. Ubezpieczona zachorowała po dwóch miesiącach podlegania ubezpieczeniu. Do okresu ubezpieczenia chorobowego doliczony zostanie okres ubezpieczenia (zatrudnienia) poprzedzający urlop wychowawczy, zatem ubezpieczona ma prawo do zasiłku chorobowego, mimo iż ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu wykonywania umowy zlecenia podlega przez okres krótszy niż 90 dni, jednak łączny okres ubezpieczenia (wraz z poprzednim) wynosi ponad 90 dni.

Okres niezdolności do pracy z powodu choroby, za który ubezpieczony nie otrzymał zasiłku chorobowego lub wynagrodzenia chorobowego, z powodu nieposiadania wymaganego okresu wyczekiwania, jest traktowany jako okres ubezpieczenia chorobowego przy ustalaniu prawa do zasiłku chorobowego (wynagrodzenia chorobowego) za bieżący lub kolejny okres niezdolności do pracy. Zatem, jeżeli ubezpieczony stanie się niezdolny do pracy z powodu choroby przed upływem wymaganego okresu ubezpieczenia, nabędzie prawo do świadczeń z tytułu choroby w trakcie tej niezdolności do pracy – ubezpieczeni podlegający ubezpieczeniu chorobowemu obowiązkowo od 31. dnia ubezpieczenia, a ubezpieczeni, dla których ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne – od 91. dnia podlegania temu ubezpieczeniu.

Np. Umowa zlecenia została zawarta ze zleceniobiorcą na okres od 1 stycznia do 31 grudnia. Zleceniobiorca podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 30 maja. Ubezpieczony był niezdolny do pracy w okresie od 10 lipca do 30 września. Ubezpieczony za okres niezdolności do pracy przypadającej w czasie okresu wyczekiwania, a więc do upływu 90 dni ubezpieczenia, nie ma prawa do zasiłku chorobowego – jest to okres od 10 lipca do 27 sierpnia. Za okres tej niezdolności do pracy ubezpieczony nie był zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, w związku z tym, że nie otrzymywał za ten okres przychodu z umowy zlecenia. Ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego za okres od 28 sierpnia do 30 września, a więc od 91. dnia podlegania ubezpieczeniu chorobowemu.

W niektórych przypadkach prawo do zasiłku chorobowego przysługuje **bez okresu wyczekiwania, nawet od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego**.

Dotyczy to:

- absolwentów szkół lub szkół wyższych, którzy zostali objęci ubezpieczeniem chorobowym lub przystąpili do tego ubezpieczenia w ciągu 90 dni od dnia ukończenia szkoły lub uzyskania dyplomu ukończenia studiów wyższych lub zakończenia kształcenia w szkole doktorskiej;

W odniesieniu do absolwentów szkół datą ukończenia szkoły jest data podana w świadectwie ukończenia szkoły, natomiast datą uzyskania dyplomu ukończenia studiów wyższych jest data znajdująca się na dyplomie. Zgodnie z art. 76 ustawy z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz. 1668 ze zm.) datą ukończenia studiów jest data złożenia egzaminu dyplomowego, a w przypadku studiów na kierunkach lekarskim, lekarsko-dentystycznym i weterynaria – data złożenia ostatniego wymaganego planem studiów egzaminu, a w przypadku studiów na kierunku farmacja i fizjoterapia – data zaliczenia ostatni wymaganej programem studiów praktyki.

- przypadków, gdy niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem w drodze do pracy lub wypadkiem w drodze z pracy;
- ubezpieczonych obowiązkowo, którzy posiadają co najmniej 10-letni okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego;

Warunek ten nie dotyczy wszystkich ubezpieczonych. Może być zastosowany tylko w odniesieniu do pracowników, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych lub spółdzielni kółek rolniczych albo osób odbywających służbę zastępczą. Do 10-letniego okresu ubezpieczenia wlicza się okresy podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu niezależnie od długości przerw między poszczególnymi okresami. Do okresu tego zalicza się także okresy obowiązkowego ubezpieczenia społecznego przed 1.01.1999 r., które uprawniało do świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, np. z tytułu wykonywania działalności gospodarczej, wykonywania umowy zlecenia. Do okresu tego nie zalicza się okresów urlopu wychowawczego i bezpłatnego, okresów pobierania zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub zasiłku macierzyńskiego przysługujących po ustaniu tytułu ubezpieczenia, okresu pozostawania bezrobotnym.

- ubezpieczonego, który sprawował mandat posła lub senatora, jeżeli został objęty ubezpieczeniem chorobowym w ciągu 90 dni od ukończenia kadencji;
- funkcjonariusza Służby Celnej, który przyjął propozycję pracy na podstawie art. 165 ust. 7 i art. 167 ust. 2 ustawy z 16.11.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. poz. 1948 ze zm.) i stał się pracownikiem w jednostce organizacyjnej Krajowej Administracji Skarbowej.

C. Zasiłek chorobowy w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego

Zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli **stał się niezdolny do pracy z powodu choroby** w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego.

Jeżeli niezdolność do pracy z powodu choroby zaczęła się przed objęciem ubezpieczeniem, zasiłek chorobowy nie przysługuje za cały okres nieprzerwanej niezdolności do pracy ubezpieczonego.

Np. Z pracownikiem została zawarta umowa o pracę od 18 czerwca. Pracownik 17 czerwca uległ wypadkowi komunikacyjnemu i znalazł się w szpitalu, w którym przebywał do 28 lipca. W związku z tym, że niezdolność do pracy z powodu choroby zaczęła się przed objęciem ubezpieczeniem chorobowym, pracownikowi nie przysługują świadczenia z tytułu choroby, ani zasiłek chorobowy, ani wynagrodzenie określone w art. 92 k.p.

Nie nabędzie także prawa do zasiłku chorobowego osoba podlegająca ubezpieczeniu chorobowemu dobrowolnie, np. osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia, osoba z nią współpracująca, osoba prowadząca działalność pozarolniczą czy osoba współpracująca z taką osobą, jeżeli dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym została objęta już po powstaniu niezdolności do pracy.

Np. Osoba wykonująca umowę zlecenia zawarła na okres od 1 lutego do 31 grudnia, podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Osoba ta stała się niezdolna do pracy w dniu 31 maja. Wniosek o objęcie ubezpieczeniem chorobowym zgłosiła od 1 czerwca. Niezdolność do pracy z powodu choroby trwała do 3 lipca. Ponieważ niezdolność do pracy powstała przed objęciem ubezpieczeniem, zasiłek chorobowy nie przysługuje ubezpieczonemu za cały okres niezdolności do pracy.

Również, gdy osoba prowadząca działalność gospodarczą stanie się niezdolna do pracy z powodu choroby w okresie zawieszenia wykonywania tej działalności, zasiłek chorobowy nie przysługuje za cały okres nieprzerwanej niezdolności do pracy, także za okres po wznowieniu tej działalności.

Np. Przedsiębiorca rozpoczął działalność gospodarczą od 1 stycznia poprzedniego roku. W okresie od 1 listopada do 31 stycznia następnego roku zawiesił wykonywanie działalności gospodarczej. W czasie wykonywania działalności podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Przedsiębiorca zachorował w czasie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej i był niezdolny do pracy od 24 stycznia do 28 lutego. Ubezpieczony nie ma prawa do zasiłku chorobowego za cały okres niezdolności od 24 stycznia do 28 lutego, gdyż niezdolność do pracy nie powstała w czasie ubezpieczenia.

Inaczej traktowane są jednak przerwy w ubezpieczeniu chorobowym, które zostały spowodowane udzieleniem pracownikowi urlopu bezpłatnego, urlopu wychowawczego. Jeżeli niezdolność do pracy z powodu choroby powstanie w czasie takiego urlopu i trwa po jego zakończeniu, prawo do zasiłku chorobowego nie przysługuje za okres niezdolności do pracy przypadający w czasie trwania urlopu wychowawczego lub bezpłatnego, a przysługuje po zakończeniu urlopu.

Np. Pracownicy udzielono urlopu bezpłatnego w okresie od 1 czerwca do 31 lipca. Pracownica była niezdolna do pracy z powodu choroby w okresie od 25 lipca do 25 sierpnia. Przed urlo-

pem bezpłatnym wyczerpała okres wypłaty wynagrodzenia za okres choroby. W okresie od 25 do 31 lipca zasiłek chorobowy nie przysługuje, ponieważ niezdolność do pracy przypada w okresie urlopu bezpłatnego. Prawo do zasiłku chorobowego przysługuje pracownicy za okres po zakończeniu tego urlopu, tj. od 1 do 25 sierpnia.

Warunek powstania niezdolności do pracy w czasie ubezpieczenia chorobowego uważa się za spełniony także wtedy, gdy nieprzerwana niezdolność do pracy powstała w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego z innego tytułu.

Może to dotyczyć przypadku, gdy następuje przejście pracowników jednego pracodawcy przez innego pracodawcę w trybie określonym w art. 23¹ k.p.

Zasada ta ma również zastosowanie, jeżeli ubezpieczony w dniu powstania niezdolności do pracy miał równolegle co najmniej dwa tytuły do ubezpieczeń, a podlegał ubezpieczeniu tylko z jednego tytułu.

Np. Pracownik był zatrudniony od 1 stycznia poprzedniego roku do 31 maja bieżącego roku. W czasie trwania zatrudnienia pracownik wykonywał równocześnie umowę zlecenia na rzecz innego podmiotu. Do 31 maja nie podlegał z tego tytułu ubezpieczeniu chorobowemu. Po ustaniu zatrudnienia, ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu umowy zlecenia stały się dla niego obowiązkowe, zatem mógł zgłosić wniosek o objęcie ubezpieczeniem chorobowym z tego tytułu. Ubezpieczeniem chorobowym został objęty od 1 czerwca. Ubezpieczony stał się niezdolny do pracy w dniu 21 maja i był niezdolny do pracy do 17 lipca. Ponieważ była to jego pierwsza niezdolność do pracy w tym roku kalendarzowym, za okres od 14 do 31 maja otrzymał wynagrodzenie chorobowe. Za okres od 1 czerwca do 17 lipca ubezpieczonemu przysługuje zasiłek chorobowy z tytułu podlegania ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia, gdyż niezdolność do pracy powstała w czasie ubezpieczenia chorobowego, któremu ubezpieczony podlegał jako pracownik.

Ubezpieczony ma prawo do zasiłku nawet wówczas, gdy w dniu powstania niezdolności do pracy miał równolegle dwa tytuły do ubezpieczeń, a po ustaniu jednego z nich przystąpił do ubezpieczenia chorobowego z drugiego, trwającego tytułu ubezpieczeń po przerwie. W takim przypadku przerwa nie może trwać dłuższej niż 30 dni, ponieważ do nabycia prawa do zasiłku ubezpieczony musi posiadać wymagany okres ubezpieczenia, czyli **tzw. okres wyczekiwania**. Ponadto, w niezdolności do pracy nie może być przerwy przypadającej na okres niepodlegania ubezpieczeniu chorobowemu.

Np. Umowa o pracę została z pracownicą rozwiązana z dniem 30 czerwca. W okresie zatrudnienia ubezpieczona zawarła na okres od 1 lutego do 15 listopada umowę zlecenia z podmiotem innym niż pracodawca. Do 30 czerwca nie podlegała z tytułu wykonywania tej umowy ubezpieczeniu chorobowemu. Ubezpieczeniem chorobowym z tego tytułu została objęta od 21 lipca. Od 12 czerwca do 22 sierpnia była niezdolna do pracy z powodu choroby. Za okres niezdolności do pracy od 12 do 30 czerwca ubezpieczona ma prawo do wynagrodzenia chorobowego z tytułu zatrudnienia. Ponieważ niezdolność do pracy powstała w czasie ubezpie-

czenia chorobowego, któremu ubezpieczona podlegała jako pracownik i trwa nieprzerwanie nadal, ubezpieczona ma prawo do zasiłku chorobowego z tytułu objęcia ubezpieczeniem chorobowym jako osoba wykonująca umowę zlecenia, a więc za okres od 21 lipca do 22 sierpnia. Okres zatrudnienia podlega wliczeniu do okresu ubezpieczenia, od którego uzależnione jest prawo do zasiłku chorobowego, z uwagi na to, że przerwa w ubezpieczeniu chorobowym nie była dłuższa niż 30 dni.

W przypadku gdy pracownik zmienia pracodawcę w trakcie trwania niezdolności do pracy, prawo do zasiłku chorobowego u nowego pracodawcy przysługuje pracownikowi, ponieważ niezdolność do pracy powstała w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego u innego pracodawcy.



Pracownik, który ma 53 lata, był zatrudniony do 31 maja u jednego pracodawcy, a od 1 czerwca u aktualnego pracodawcy. Pracownik był niezdolny do pracy z powodu choroby od 16 maja do 10 czerwca. Była to jego pierwsza niezdolność do pracy z powodu choroby w roku kalendarzowym. Pracownik za okres od 16 do 29 maja ma prawo do wynagrodzenia za okres choroby, a od 30 maja do 10 czerwca ma prawo do zasiłku chorobowego. Świadczenia z tytułu choroby za okres od 16 do 31 maja wypłaca poprzedni pracodawca, a za okres od 1 do 10 czerwca aktualny pracodawca.

D. Okresy, w których zasiłek chorobowy nie przysługuje

Zasiłek chorobowy nie przysługuje za okresy niezdolności do pracy, w których ubezpieczony – na podstawie przepisów o wynagradzaniu – zachowuje prawo do wynagrodzenia. Dotyczy to takich pracowników, którzy mają prawo do wynagrodzenia za okres niezdolności do pracy w czasie trwania zatrudnienia na podstawie przepisów szczególnych. Są to asesorzy prokuratury.

Pracownicy ci mają prawo do wynagrodzenia za okres niezdolności do pracy z powodu choroby, **nie mają zatem prawa do zasiłku chorobowego** w czasie trwania ubezpieczenia. Jednakże, jeżeli niezdolność do pracy trwa po ustaniu ubezpieczenia, przysługuje im zasiłek chorobowy na ogólnych zasadach, gdyż warunek wykluczający prawo do zasiłku chorobowego nie zachodzi.

Prawo do zasiłku chorobowego nie przysługuje również, jeśli niezdolność do pracy przypada w okresie urlopu bezpłatnego lub wychowawczego. Zasiłek chorobowy nie przysługuje także w czasie pozostawania ubezpieczonego w areszcie tymczasowym lub w czasie odbywania kary pozbawienia wolności. Brak prawa do zasiłku chorobowego nie dotyczy przypadków, w których prawo do zasiłku wynika z ubezpieczenia chorobowego osób wykonujących odpłatnie prace na podstawie skierowania do pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania.

Zasiłek chorobowy nie przysługuje również za okresy niezdolności do pracy przypadającej w czasie usprawiedliwionej nieobecności w pracy, na podstawie art. 63² § 8 k.p., tj. w okresie od dnia śmierci pracodawcy do dnia wygaśnięcia umowy o pracę z pracownikiem albo do dnia dokonania uzgodnienia, że stosunek pracy będzie kontynuowany na dotychczasowych zasadach odpowiednio do dnia ustanowienia zarządu sukcesyjnego albo wygaśnięcia uprawnienia do powołania zarządcy sukcesyjnego, albo do dnia wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego (art. 63² § 5 i 6 k.p.), albo do dnia rozwiązania umowy o pracę na czas określony, zgodnie z art. 63² § 7 k.p.

Zasady tej nie stosuje się, jeżeli niezdolność do pracy z powodu choroby powstała do dnia śmierci pracodawcy i trwa nieprzerwanie po tym dniu. Oznacza to, że w przypadku powstania niezdolności do pracy z powodu choroby przed dniem śmierci pracodawcy albo w jej dniu przysługuje prawo do zasiłku chorobowego, jeżeli niezdolność do pracy trwa nieprzerwanie po tym dniu.

Także, jeżeli w okresie od dnia śmierci pracodawcy do dnia wygaśnięcia umowy o pracę albo dokonania uzgodnienia zgodnie z art. 63 § 5 i 6 k.p., albo rozwiązania umowy o pracę zgodnie z art. 63² § 7, połączono pracownikowi wykonywanie pracy, za którą pracownikowi przysługuje wynagrodzenie, zastosowanie mają ogólne zasady przyznawania prawa do zasiłku. Jeżeli pracownik stanie się w tym czasie niezdolny do pracy z powodu choroby, ma prawo do zasiłku chorobowego.

Jeżeli niezdolność do pracy z powodu choroby powstanie w czasie usprawiedliwionej nieobecności w pracy, o której mowa w art. 63² § 8 k.p., i trwa nieprzerwanie po ustaniu zatrudnienia albo gdy niezdolność do pracy z powodu choroby powstanie po ustaniu zatrudnienia i spełnione są warunki określone w art. 7 ustawy zasiłkowej, prawo do zasiłku chorobowego przysługuje po ustaniu zatrudnienia.

Zasiłek chorobowy **nie przysługuje** w przypadku, gdy pracownik został **odsunięty od pracy** na podstawie decyzji administracyjnej powiatowego inspektora sanitarnego z powodu podejrzenia o nosicielstwo zarazków choroby zakaźnej oraz nie podjął proponowanej mu przez pracodawcę innej pracy niezabronionej takim osobom, odpowiadającej jego kwalifikacjom zawodowym lub pracy, którą może wykonywać po uprzednim przeszkoleniu.

Ubezpieczony **traci prawo do zasiłku chorobowego** za cały okres trwania niezdolności do pracy, jeśli niezdolność do pracy spowodowana została w wyniku umyślnego przestępstwa lub wykroczenia popełnionego przez ubezpieczonego, co zostało stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu. W przypadku gdy niezdolność została orzeczona więcej niż jednym zaświadczeniem lekarskim, zasiłek chorobowy nie przysługuje za cały okres orzeczonej niezdolności do pracy, a jeśli zasiłek został już wypłacony przed wydaniem orzeczenia przez sąd, ubezpieczony jest zobowiązany do zwrotu zasiłku.

Jeśli niezdolność do pracy ubezpieczonego spowodowana została nadużyciem przez niego alkoholu, co zostało stwierdzone przez lekarza umieszczeniem kodu „C” w zaświadczeniu lekarskim albo innym dokumentem wydanym w postępowaniu prowadzonym dla innych celów, np. wypadkowych, ubezpieczony traci prawo do zasiłku chorobowego za okres pierwszych 5 dni tej niezdolności.

Ubezpieczony traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres objęty zaświadczeniem lekarskim, jeżeli zostanie stwierdzone, że w czasie tego zwolnienia od pracy wykonywał pracę zarobkową albo wykorzystywał zwolnienie lekarskie w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

Okoliczności te ustalane są w trakcie kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy, przeprowadzanych przez podmiot wypłacający zasiłek chorobowy, a więc płatnika składek lub ZUS.

Zasady **przeprowadzania kontroli** określone są przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 27.07.1999 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy oraz formalnej kontroli zaświadczeń lekarskich (Dz.U. Nr 65, poz. 743). Kontrola ta polega na ustaleniu, czy ubezpieczony w okresie orzeczonej niezdolności do pracy nie wykonuje pracy zarobkowej albo nie wykorzystuje tego zwolnienia w sposób niezgodny z jego celem. Osobie przeprowadzającej kontrolę powinno być wystawione imienne upoważnienie. Jeżeli w trakcie kontroli zostanie stwierdzone, że ubezpieczony wykonuje pracę zarobkową albo wykorzystuje zwolnienie w sposób niezgodny z jego celem, osoba kontrolująca sporządza w tej sprawie protokół, według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do powołanego rozporządzenia, który zawiera informację, na czym polegało nieprawidłowe wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego od pracy. Protokół powinien być przedłożony osobie kontrolowanej, w celu wniesienia przez nią uwag.

Wątpliwości, czy zwolnienie lekarskie było wykorzystywane niezgodnie z jego celem, w przypadku gdy kontrola jest przeprowadzana przez płatnika składek, rozstrzyga właściwa terenowa jednostka organizacyjna ZUS, uzyskując w miarę potrzeby opinię lekarza leczącego. W razie sporu z ubezpieczonym może być wydana decyzja, od której ubezpieczonemu przysługuje odwołanie do Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

E. Prawo do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia

Zasiłek chorobowy przysługuje nie tylko w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Prawo do tego zasiłku przysługuje także **po ustaniu tytułu ubezpieczenia**, jeśli niezdolność do pracy:

– powstała w czasie trwania ubezpieczenia i trwa nieprzerwanie po ustaniu tytułu ubezpieczenia albo
– powstała w ciągu 14 dni od ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego i trwa nieprzerwanie co najmniej 30 dni.

W razie choroby zakaźnej lub innej choroby (oznaczonej w zaświadczeniu lekarskim kodem literowym „E”), która ujawnia się po okresie dłuższym niż 14 dni od początku choroby, zasiłek chorobowy przysługuje wówczas, gdy niezdolność do pracy powstała nie później niż w ciągu 3 miesięcy, czyli 90 dni od ustania tytułu ubezpieczenia, jeżeli trwa co najmniej 30 dni.

Osoba ubezpieczona, która w czasie trwania ubezpieczenia ma prawo do wynagrodzenia chorobowego, a więc pracownik, osoba wykonująca pracę nakładczą albo osoba odbywająca służbę zastępczą, za okres choroby trwającej po ustaniu tytułu ubezpieczenia ma prawo do zasiłku chorobowego, nawet jeśli w danym roku kalendarzowym nie otrzymała w ogóle wynagrodzenia chorobowego, gdyż jest to jej pierwsza niezdolność do pracy w tym roku, bądź nawet gdy nie wykorzystała całego limitu 33 lub 14 dni wypłaty wynagrodzenia chorobowego w roku kalendarzowym.

Osobom podlegającym ubezpieczeniu chorobowemu dobrowolnie zasiłek chorobowy przysługuje, pod warunkiem że ustalił tytuł ubezpieczenia chorobowego, np. jeżeli nastąpiło zaprzestanie prowadzenia działalności pozarolniczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności albo zakończyła się umowa zlecenia, na podstawie której praca była przez ubezpieczonego wykonywana. Jeżeli tytuł ubezpieczenia trwa nadal, a ustalił jedynie ubezpieczenie chorobowe, np. wskutek nieopłacenia w terminie składek przez osobę prowadzącą działalność pozarolniczą, zasiłek chorobowy nie przysługuje za okres po ustaniu tego ubezpieczenia.

Prawo do zasiłku chorobowego za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego przysługuje także wówczas, gdy niezdolność do pracy powstała w czasie urlopu bezpłatnego lub wychowawczego, gdy równocześnie z zakończeniem tych przerw w ubezpieczeniu ustaje tytuł ubezpieczenia chorobowego.



Pracownica korzystała z urlopu wychowawczego w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia. Z dniem 31 grudnia rozwiązano z nią umowę o pracę. Pracownica stała się niezdolna do pracy 12 grudnia, tj. w czasie urlopu wychowawczego i była chora do 28 lutego następnego roku. Zasiłek chorobowy nie przysługuje pracownicy za okres niezdolności do pracy przypadającej w czasie urlopu wychowawczego, tj. za okres od 12 do 31 grudnia. Za okres od 1 stycznia do 28 lutego następnego roku, tj. po zakończeniu urlopu wychowawczego i ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego pracownica ma prawo do zasiłku chorobowego.

Zasiłek chorobowy za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje, gdy osoba niezdolna do pracy:

- ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy

Traci prawo do zasiłku chorobowego nie tylko osoba, która pobiera emeryturę lub rentę, ale także osoba, która ma ustalone prawo do jednego z tych świadczeń, ale go nie pobiera, np. gdy świadczenie emerytalno-rentowe zostało zawieszone.

- kontynuuje po ustaniu ubezpieczenia działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową

Ten warunek pozbawiający prawa do zasiłku dotyczy tylko takiej działalności, która zapewnia ochronę z tytułu choroby, a więc stanowi tytuł do objęcia obowiązkowo (np. zatrudnienie), bądź dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym (np. prowadzenie działalności pozarolniczej, wykonywanie pracy na podstawie umowy zlecenia itp.).

Zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia nie otrzyma więc osoba, która rozpoczęła prowadzenie działalności pozarolniczej w czasie zatrudnienia i kontynuuje tę działalność także w okresie po ustaniu zatrudnienia. Zasiłek chorobowy po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje w takim przypadku niezależnie od tego, czy z tytułu tej działalności osoba niezdolna do pracy zgłosiła się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i podlega ubezpieczeniu chorobowemu, czy też nie zgłosiła się do tego ubezpieczenia. Zasiłek nie przysługuje także wówczas, gdy osoba kontynuująca lub podejmująca taką działalność została objęta ubezpieczeniem chorobowym, lecz po przerwie dłuższej niż 30 dni, i musi wyczekiwać na prawo do zasiłku chorobowego z tytułu tej działalności.

Prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego nie otrzyma także osoba, która podjęła działalność zarobkową, z tytułu której nie jest objęta ubezpieczeniem chorobowym, ale działalność ta zapewnia jej prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby (np. ma prawo do uposażenia z tytułu bycia posłem lub senatorem, otrzymuje stypendium jako słuchacz KSAP, otrzymuje uposażenie jako funkcjonariusz Policji itp.).

Nie traci uprawnień do zasiłku chorobowego za okres niezdolności do pracy z powodu choroby przypadającej po ustaniu zatrudnienia – zarówno, gdy niezdolność do pracy powstała w czasie zatrudnienia, jak i po jego ustaniu, gdy trwa nieprzerwanie co najmniej 30 dni i powstała nie później niż w ciągu 14 dni albo odpowiednio 3 miesięcy od ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego – pracownik, który był zatrudniony na podstawie więcej niż jednej umowy o pracę, a jedna z umów o pracę zakończyła się. W takim przypadku uznaje się, że tytuł ubezpieczenia chorobowego nie ustaje.

Szczególnego omówienia wymaga sytuacja, gdy pracownik, korzystając z urlopu bezpłatnego u jednego pracodawcy, podejmuje pracę u innego pracodawcy. Prawo do